

Viden skal give resultater

Uddannelsen af 14 dødelighedsspecialister sætter fokus på at analysere sig frem til den rette årsag til høj dødelighed på den enkelte bedrift.

Der er et ordsprog, der siger, at *hvis du fejler at forberede, så forbereder du at fejle*. Og heri kan svaret på, hvorfor det er så svært at få bugt med dødeligheden på nogle bedrifter, godt ligge. I hvert fald hvis du spørger specialdyrlægerne Esben Jakobsen og Erling Kristensen, der står i spidsen for uddannelsen af 14 DLBR-konsulenter, der skal blive specialister i at knække den forhøjede dødelighed.

”Rådgiverne er erfarne, og de er blevet vant til at skulle give svar og gerne hurtige svar. Ikke mindst i en tid hvor de i særlig grad føler ansvar for at skabe hurtig værdi for det timeforbrug, landmanden betaler for. Der er dog i meget høj grad

behov for at stille spørgsmål – mange spørgsmål – inden løsningsmodellerne kastes på bordet. Når opgaven er forhøjet dødelighed er der oftest tale om komplekse problemstillinger, der forudsætter et stort grundlæggende arbejde – og analyse – før handlingsplaner overhovedet giver mening. Selv om det kan virke harmløst, så kan det forstyrre hele processen, hvis en rådgiver deler for rundhåndet ud af sine – i øvrigt velmente – standardråd om dette og hint,” forklarer Esben Jakobsen.

Hans erfaring stammer fra et projekt i 2012, hvor de to specialdyrlæger kortlagde årsagerne til den forhøjede dødelighed. Samtidig kan landmanden have en forudindtaget holdning til, hvad dyrene dør af, som det kan være svært, som rådgiver, for alvor at sætte spørgsmålstegn ved.

”Der er ofte mange små ændringer, man kan foretage på en bedrift. Og det springer vores rådgivere ofte for hurtigt til at foreslå, for landmanden vil jo gerne have en handlekraftig rådgiver. Men vi skal huske at analysere situationen til bunds og stille os selv spørgsmålet: Dør koen af, at dette forhold på bedriften ikke følger forskriften? For hvis den ikke gør det, skal vores specialister ikke fokusere på det, når de skal sænke dødeligheden,” siger Esben Jakobsen.

Motivation og proces

Kursisterne er nu halvt igennem uddannelsen, som afsluttes ultimo 2014. De er blevet undervist i analyse af datamateriale, klovlidelser, overgang til laktation og fodringsbaserede problemer. Men tilbage står to væsentlige områder.

”Vores analyse sidste år viste, at tre faktorer skal være til stede hos landmand, kvægbrugskonsulent og dyrlæge, for at dødeligheden på besætningen falder: Faglig viden, motivation og så ansvar for, at processen bliver fastholdt, indtil der foreligger re-

sultater. Motivation og procesansvar er svært, for det har hverken kvægbrugskonsulenter eller dyrlæger lært på Landbohøjskolen, så det vil vi arbejde med i sidste halvdel af uddannelsen,” forklarer Esben Jakobsen og Erling Kristensen.

Kompetencer på din bedrift

Men hvad kan man gøre som landmand, hvis man gerne vil sænke dødeligheden, men ikke aner hvordan? Ifølge de to specialdyrlæger er det først og fremmest landmandens ansvar at sørge for, at de nødvendige kompetencer er til stede i teamet omkring bedriften.

”Den faglige viden skal være til stede. Og så skal der være én, der tager ansvar for, at I holder fast, indtil I har nået jeres mål. Samtidig skal I finde ud af, hvad der motiverer jer til at sænke dødeligheden og så fokusere på det,” lyder rådet.

Og så er systematik en afgørende faktor hos både landmand og rådgiver, hvis bedriftens dødelighedskurve skal knækkes.

”Landmanden skal evne at gøre det samme igen og igen på samme måde. Det er dér, resultaterne ligger. Og det gælder også for rådgiverens vedkommende. Hver eneste besætning skal analyseres, der skal vurderes data og vurderes køer igen og igen, indtil målet er nået, og køerne holder op med at dø,” slår Esben Jakobsen fast.

/Lone Sylvest Sogaard

Kommende specialister i dødelighed

Kristina Krogh Jensen, LandboNord
 Jens Melgaard, LandboNord
 Knud Jensen, LandboNord
 Mette Fjordside, Heden og Fjorden
 Bendt Bendtsen, Heden og Fjorden
 Dorte Lyngby Larsen, Heden og Fjorden
 Ulla Hansen, Centrovic
 Marianne Dyreholt, Gefion
 John Erik Jørgensen, Syddansk Kvæg
 Søren Knudsen, Syddansk Kvæg
 Bettina Hansen, Syddansk Kvæg
 Gitte Wittorff, Bornholms Landbrug
 Bodil Møllerup, Landbo Limfjord
 Claus Larsen, Agri Nord

Kodødeligheden er nu under fem pct

For første gang i ti år er kodødeligheden nede på 4,9 pct. Når landmanden tror på det, kan han sænke kodødeligheden, er Peter Stamp Enemarks erfaring.

Stamp Enemarks erfaring er, at små succeser har skabt en god cirkel i de besætninger, hvor det lykkedes.

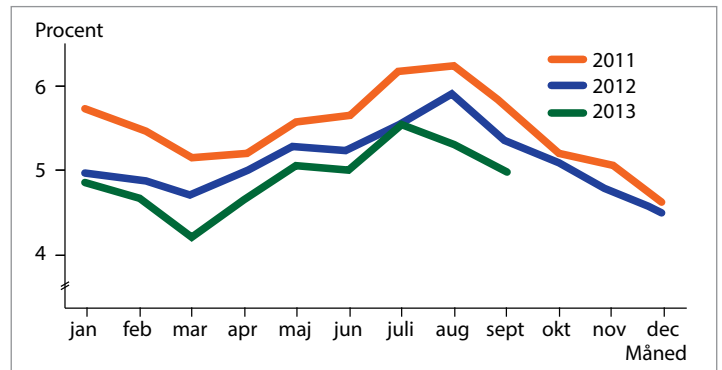
Sæt observation i system

“Landmændene har utrolig meget at se til. Og de steder, hvor dødeligheden er meget høj, er det typisk, fordi man har mistet overblikket – måske på grund af sygdom blandt mennesker eller dyr eller meget dårlig økonomi. Og så holder landmanden op med at tro på, at det kan lade sig gøre at sænke dødeligheden”, forklarer han og fortsætter:

“Men det kan det. Vi har flere steder set, at man for eksempel begynder med systematisk fokus på klovne, formår at sænke antallet af klovlidelser, får blod på tanden, sætter kalvepasning i system, får endnu en succesoplevelse, og så har vi den gode cirkel”, smiler han.

Rådgiver på banen

I det hele taget slår han gentagne gange fast, at tid til systematisk ob-

De seneste to år har kodødeligheden været faldende på trods af problemer som mycoplasma.

servation af dyrene er nøglen til at reducere dødeligheden.

Og så ligger det ham på sinde, at rådgiverne også har et ansvar.

“Alle landmænd bør tage stilling til, hvilken dødelighed, der er acceptabel på bedriften, så de bliver bevidste om problemstillingen. Og det er rådgiverens ansvar at udfordre ham på det. På samme måde har rådgiveren et stort ansvar i at kommunikere meget klart, hvem,

der gør hvad og hvornår, når der sættes handlinger i gang, så man sikrer, at der sker noget”, slår Peter Stamp Enemark fast.

/Lone Sylvest Søgaard

tema | Kodødelighed

Den gennemsnitlige dødelighed blandt malkekøer de seneste 12 måneder er 4,9 pct. Og dermed er en flot milepæl nået, konstaterer landskonsulent Peter Stamp Enemark, VFL, Kvæg. “Resultatet er imponerende set i lyset af, at der i nogle egne er massive problemer med mycoplasma, som har medført mange aflivninger på besætningsniveau”, siger han og fortæller, at den bedste fjerdedel nu har en kodødelighed, der ikke overstiger 2,3 pct.

Det er dog især besætninger med tidligere meget høj dødelighed, der har formået at reducere antallet af døde køer. Og Peter

Pas på stor spredning i huld

40 pct. af danske DH-køer er i for godt huld ved goldning. Det er især et problem, hvis spredningen i huld er stor.

Anbefalingen for huld ved goldning og kælvning lyder på 3,0. En undersøgelse fra 2012 viser imidlertid, at 40 pct. af danske DH-køer har et

huld på 3,5 eller derover ved goldning. Det er ifølge seniorkonsulent Finn Strudsholm, Agrotech, der står bag undersøgelsen, problematisk, da samme undersøgelse viser en højere kodødelighed 0-60 dage efter kælvning i besætninger med højt huld ved kælvning.

“Forklaringen er, at køer i højt huld æder mindre efter kælvning.

Køer i højt huld æder mindre efter kælvning. Derfor taber de sig mere og er mere modtagelige for sygdomme Foto: Ann Louise Christensen.

Derfor taber de sig mere og er mere modtagelige for sygdomme,” forklarer Finn Strudsholm.

Undersøgelsen viser, at cirka 40 pct. af køerne fortsat har et huld på 3,5 eller derover ved kælvning, så de rykker sig altså ikke meget i goldperioden. Og ifølge undersøgelsen er kodødeligheden 1 pct. højere i besætninger med huld over 3,5 ved kælvning end i besætninger med huld under 3,2 ved kælvning.

Fungerer nogle steder

Men hvorfor er der så besætninger med højt huld og lav dødelighed, lød spørgsmålet, da resultaterne blev fremlagt for de kommende specialister i dødelighed.

Fordi de typisk har styr på besættningens huld, så der hverken er ekstremt fede eller magre køer, lød svaret.

“Hvis den gennemsnitlige huldsværdi i besætningen er 3,5, vil der altid være køer med 3,0 og køer med 4,0, men ikke ret meget over eller under hvis spredningen er

Brev om dødelighed

Om kort tid modtager du igen et brev med posten om din bedrifts ko- og kalvedødelighed.

Tallene er på bedriftsniveau og kan derfor godt indeholde data fra flere besætninger. Her kan du sammenligne bedriftens tal med landsgennemsnittet, de bedste og dårligste, og benytte lejligheden til at vurdere, om du finder besættningens tal acceptable.

Landsgennemsnittet indeholder både tal fra mælkeleverende besætninger og ikke-mælkeleverende besætninger.

Det er 7. gang, der udsendes breve om dødelighed til samtlige kvægbrugere.

/Lone Sylvest Søgaard

lille. Derfor kan det godt gå. Men er spredningen stor, vil der være mange med både 4,0 og 4,5, og så begynder det at blive problematisk,” forklarer Finn Strudsholm. Og han fortætter:

“Jo større spredning i huld, jo vigtigere er det, at det gennemsnitlige huld ikke er for højt. Og i besætninger med høj dødelighed er det derfor bedre at lægge sig på et robust niveau, der er lidt lavere.”

/Lone Sylvest Søgaard

Fødevareministeren så på slagtekalve

Fødevareminister Karen Hækkerup fik større forståelse for slagtekalveproducenternes situation efter besøg i Troels Hansens besætning på Fyn.

I forrige uge fik slagtekalveproducent Troels Hansen ved Tommerup på Fyn fornemt besøg. Fødevareminister Karen Hækkerup lagde vejen forbi hans besætning for med egne øjne at se, hvordan en slagtekalveproduktion fungerer og for at høre mere om de vilkår, som danske slagtekalveproducenter er underlagt. Med til at byde ministeren velkommen var formand for L&F, Kvæg, Peder Philipp, direktør Gitte Grønbæk samt salgsdirektør i Danish Crown, Finn Klostermann og afdelingschef for fødevarepolitik

i L&F, Per Olsen. Efter en rundtur på bedriften blev der budt på kaffe og yderligere snak.

"Det, vi ønskede at opnå med mødet, var at skabe en forståelse hos ministeren for, hvordan slagtekalveproduktion foregår i Danmark og ikke mindst en forståelse for de vilkår, vi skal producere og konkurrere under," forklarer Peder Philipp. Og formanden synes, at missionen lykkedes.

"Ministeren fik et godt indtryk af det fokus, vi har på både dyrevelfærd og medicinforbrug. Og vi fik en god snak om slagtekalveproducenternes manglende konkurrencekraft, hvor vi jo bl.a. skal konkurrere med lande, der kobler deres tilskud," lyder det fra Peder Philipp.

Ministeren blev også gjort opmærksom på de udfordringer, der

Ministeren i snak med besøgets hovedpersoner - kalvene. Foto: Gitte Grønbæk.

ligger i gult kort-ordningen, hvor man som slagtekalveproducent har et højt smittetryk på grund af indkøb fra flere leverandører og dermed også et større medicinforbrug.

"Alt i alt synes jeg, vi havde et

rigtig godt møde med en lydher minister, som erklærede sig parat til at gå hjem og se nøjere på, hvad der kan gøres for slagtekalveproducenterne," forklarer formanden.

/Kirsten Marstal

Nu må kalve flyttes uden anmeldelse

Flytning af kalve anses nu som en bagatel – forudsat, at ændringen opfylder Miljøklagenævnets bagatelgrænse. Ændringen har stor opbakning fra miljøministeren.

Sidst i august kunne VFL, Kvæg meddele, at det var lykkedes at få gennemført en ændring, som betød, at kalve kunne flyttes inden for samme ejendom alene på baggrund af en anmeldelse – og altså ikke som hidtil krævede en miljøgodkendelse. Nu har Miljøstyrelsen imidlertid vedtaget, at flytning af kalve anses for at ligge under bagatelgrænsen.

Ændringen er foretaget på baggrund af et godt samarbejde med VFL, Kvæg, men også på opfordring fra miljøministeren, der har understre-

get, at kalve er en dyregruppe, som er meget modtagelig over for sygdom, hvorfor det er vigtigt, at landmanden har mulighed for at agere hurtigt og effektivt i forhold til varetagelse af deres velfærd. Flytning af kalve er således hverken omfattet af anmeldelses- eller godkendelseskrav. Ligeledes er det heller ikke et krav, at kalvene skal være syge, for at man må flytte dem, idet det også er vigtigt at kunne flytte dem af forebyggende hensyn. Det fremgår af den nye vejledning, som styrelsen netop har udsendt. Her fremgår det også, at der ikke er nogen begrænsninger i forhold til, hvor kalvene kan flyttes hen – det skal blot foregå inden for samme husdyrbrug.

Miljøministeren opfordrer til smidighed

Forudsætningen for en flytning er, at

den opfylder de betingelser, som er beskrevet i afsnittet 'Miljøklagenævnets bagatelgrænse for bygningsmæssige ændringer' (se nedenfor), og at der er tale om en bagatel, som kræver en kommunal vurdering. Her lyder det imidlertid i en henvendelse fra ministeren til Kvæg: "...Når en kvægproducent har brug for at flytte kalve med kort varsel pga. sygdom, forventer jeg derfor først og fremmest, at kommunen er indstillet på en hurtig dialog med kvægproducenten om mulighederne for at placere kalvene på et sted, så det efter de konkrete forhold ikke udløser godkendelsespligt."

Miljøklagenævnets bagatelgrænse for bygningsmæssige ændringer:

- Ændringen må alene have en ubetydelig påvirkning af omgivelserne i forhold til de landskabelige værdier.
- Ændringen skal være uden betydning i forhold til forureningsmæssige forhold, hvilket vil sige, at ammoniak, lugt, støj, lys, fluegener og lignende ikke må påvirke mere end i dag.
- Ændringen må ikke have indflydelse på husdyrbrugets størrelse og sammensætning samt på husdyrbrugets gødningsopbevaringskapacitet. /Kirsten Marstal

Tid til at tjekke frostsikringen

Selv om vi har haft et meget mildt efterår, må det ikke lulle os i søvn. Lige pludselig står vi med minusgrader og frosne vandrør. Derfor er det tid til at tjekke staldens frostsikring. Både drikkevandsforsyningen og opvarmningen af malkestald og AMS-rum.

- Tjek, om cirkulationspumpe og varmepatron på drikkevandet fungerer
- Tjek termostat til gulvvarmen
- Find el-varmeblæsere og strålevarmere frem og få dem afprøvet.

Det er også tid til at finde evt. overdækning til malkestalden og AMS-rummene frem samt tjekke isolering af rør, der går gennem stalden og uisolerede rum. /Helge Kromann

Vores Mælk®
- en ren fornøjelse

Hvad er dit Restbeløb pr. ko?

En gang om måneden offentliggøres restbeløb pr. ko indsamlet af fem rådgivningscentre.

Restbeløbet for 57 besætninger har i gennemsnit været 63 kr. pr. ko pr. dag (økologer 61 kr. for seks besætninger) i oktober måned. Som grundlag for beregningerne er brugt foderkontrollen i DMS.

Når man kigger på restbeløb pr. ko skal man huske, at det er et øjebliksbillede, man ser. Resultatet skal

bruges til at justere de muligheder, der er i stalden.

Der er en stor spredning i de indsamlede tal. Niveaue er fra 41 til 80 kr. pr. ko pr. dag. Energiudnyttelsen er én af de faktorer, som virkelig påvirker restbeløbet. På de 57 besætninger spænder energiudnyttelsen fra 85 pct. til 107 pct.

Lemvigegnens Landboforening er en af de fem rådgivningsenheder, som har bidraget med tallene. Her udtaler kvægbrugskonsulent Mette Thorhauge, at de bruger foderkontrollen som et hjælpeværktøj til at sætte fokus på restbeløbet. Hos én af de landmænd, som de kommer til, har restbeløbet være startskud til at gøre noget ved produktionen, fordi man kan følge det hele tiden. Landmanden indsender nu data og får beregnet sit restbeløb

	Bund	GNS	Top
Energiudnyttelse	84,9	97	107,3
Kg EKM/ko/dag	22,2	31,2	41,1
Kg EKM/Kg TS	0,99	1,36	1,55
Restbeløb/kg EKM	1,73	2,01	2,28
Restbeløb/ko/dag	41	63	80

Registrér aborter korrekt

Aborter hos kvæg kan registreres på to måder. I det ene tilfælde regnes koen efterfølgende som nykælver i Dyreregistrering, hvilket kan være uheldigt.

Antallet af registrerede aborter hos kvæg er på landsplan ganske lille. Og det er sandsynligvis udtryk for, at der forekommer en del aborter, som ikke registreres. Sammenlagt registreres ca. 7.500 aborter hos kvæg om året i Danmark. Det svarer til en abortprocent på 1,5, hvilket er meget lavt i forhold til andre lande, som vi normalt sammenligner os med – ek-

sempelvis Holland, USA og Israel. Her ligger abortprocenten væsentligt højere. Ifølge dyrlæge Kaspar Krogh, Videncentret for Landbrug, Kvæg er det sandsynligt, at vi har en lavere forekomst af aborter hos kvæg – men ikke så meget lavere. Tidligere opgørelser på danske data anslår, at der er ca. 3 % ikke registrerede aborter. Kaspar Krogh opfordrer derfor til, at landmændene sørger for at registrere aborterne.

”Korrekt registrering af aborterne vil betyde, at vi har et realistisk overblik over tingenes tilstand, og dermed også kan opfange, hvis der sker en langsom ændring. Hvis aborterne kun registreres sporadisk, vil vi kun

TA' STILLING TA' HANDLING

hver 14. dag.

Der er mange forhold, som påvirker restbeløbet. Det kan være grovfoderkvalitet, sundhed, reproduktion, fodring, mælkeydelse eller foderprisen. På hver enkelt bedrift må man vurdere, hvilke håndtag, der skal justeres på.

Data fra 57 besætninger fra oktober måned

LMO, Syddansk kvæg, Lemvigegnens Landboforening, LandboNord og Heden & Fjorden har bidraget med tallene. Grovfoderprisen er sat til 100 øre/FE for majs og 120 øre/FE for græsensilage. I mælkeprisen er der indregnet en forventet efterbetaling.

/Aage Harrild Nielsen

På grund af et tidligt fosters begrænsede størrelse, erkendes abort i nogle tilfælde først ved, at koen kommer i brunst. Arkivfoto.

opdage meget dramatiske ændringer,” fastslår Kaspar Krogh.

Brug den rigtige kode

På grund af et tidligt fosters begrænsede størrelse, erkendes aborten i nogle tilfælde først efter et stykke tid, ved at koen kommer i brunst. Men det sker også, at en synlig abort ikke registreres. Muligvis undlader en del landmænd at foretage registreringen, fordi de oplever, at koen efterfølgende behandles som en nykælver i systemet mht. til dage fra kælvning mv. Men det sker kun, hvis aborten registreres under fødselstilstandskoden (kode 6). Hvis aborten i stedet registreres som sygdomskode (kode 47), sker det ikke.

Systemet er indrettet sådan, at i tilfælde hvor aborten (registreret som fødselstilstandskode 6) forekommer ≤ 200 dage fra forrige inseminering/løbning, medfører det, at en ko får status af ikke-drægtig, og kælvningsnummeret fastholdes. Hvis den forekommer >200 dage drægtig regnes

Fødevarestyrelsen vil undersøge årsager til abort hos kvæg

Er der aborter i din kvægbesætning, og kender du årsagen til det?

Nogle aborter skyldes smitsomme sygdomme, andre har mere tilfældige årsager.

For at styrke dokumentationen, for at Danmark er fri for smitsom kalvekastning (brucellose) samt få belyst forekomsten af andre alvorlige, smitsomme abortårsager, iværksætter Fødevarestyrelsen (FVST) en kampagne for at få undersøgt flere aborter. Formålet er også at være på forkant, så eventuelle nye sygdomme bliver opdaget.

Kampagnen indebærer, at FVST betaler for en basisundersøgelse af det aborterede foster, efterbyrd og en blodprøve samt visse supplerende laboratorieundersøgelser.

Undersøgelserne vil blive udført hos DTU-Veterinærinstituttet, og ordningen kører foreløbigt til og med udgangen af 2014. Det betyder, at undersøgelser for almindeligt forekommende abortårsager bliver billigere eller helt gratis for landmanden.

Hvis du ønsker at få undersøgt abortmateriale, skal du kontakte din praktiserende dyrlæge.

/Erik Rattenborg

det som opstart på en ny laktation, og kælvningsnummeret stiger. Kvier får kælvningsnummer 1 og den aktuelle alder ved 1. kælvning – dog minimum 15 mdr. Ved brug af sygdomskoden (47) ændres koens/kviens status uafhængigt af antal drægtighedsdage til ikke-drægtig, og kælvningsnummeret fastholdes. Der er altså ingen grund til ikke at registrere en abort – det skal bare gøres korrekt.

/Kirsten Marstal, Kaspar Krogh